

Suunnittelu toteutuvuusongelmana

- Suunnitteluogelmat (AI planning problems) muodostavat laskennallisesti haastavan sovellutusalueen.
- Erikoisalgoritmit vaikeasti muunneltavissa uusille sovellutusalueille.
- Suunnitteluongelman kuvaaminen loogisena päättelyongelmana tarjoaa enemmän joustavuutta (tietämyksen esittäminen).
- Kuvaus saattaa kasvaa suureksi (ns. kehysongelmasta johtuen).
- Suunnittelun kuvaaminen lauselogiikan toteutuvuusongelmana antanut laskennallisesti lupaavia tuloksia.

Luennon sisältöä

- Määritellään *suunnitteluongelma* yleisessä tapauksessa sekä suunnitteluongelman ratkaisut eli *suunnitelmat*.
- Suunnitelmien pituuden rajoittaminen.
- Rajoitetun suunnitetteluongelman esittäminen toteutuvuusongelmana.
- Joitain tekniikoita esityksen tehostamiseksi.
- Aiheeseen liittyviä artikkeleita:
  - H. Kautz and B. Selman [1992]: *Planning as Satisfiability*.
  - H. Kautz and B. Selman [1996]: *Pushing the Envelope: Planning, Propositional Logic, and Stochastic Search*.

Suunnitteluongelma

Suunnitteluongelma on nelikkö $\langle \mathcal{T}, \mathcal{O}, S_0, S_1 \rangle$, missä

- Jokaisen äärellisen tyyppin $T \in \mathcal{T}$ alkiot on nimetty yksikäsitteisesti äärellisellä joukolla $\{a, b, c, \dots\}$ nimivakioita.
- Jokainen operaattori $O(x, y, z, \dots) \in \mathcal{O}$ rakentuu
  1. muuttujensa tyyppimäärittelyistä $x : T_1, y : T_2, z : T_3, \dots$, ja
  2. esiehtojen ja jälkiehtojen joukoista $\text{Pre}(O)$ ja $\text{Post}(O)$, jotka ovat tyyhitetyistä predikaattisymboleista $P, Q, \dots$, em. tyyhitetyistä muuttujista $x, y, z, \dots$ ja tyyppien nimivakioista $a, b, c, \dots$ rakentuvien atomikaavojen joukkoja.
- Alkutilanne S_0 ja lopputilanne S_1 ovat (muuttujattomia) atomilauseiden joukkoja.

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

Ratkaisuna suunnitelmat

- Operaattori $O(x, y, z, \dots) \in \mathcal{O}$ voidaan instantioida korvaamalla muuttujia $x, y, z, \dots$ vastaavien tyyppien $T_1, T_2, T_3, \dots$ nimivakioilla $c_1, c_2, c_3, \dots$
(kysymyksessä siten substituutio $\sigma = \{x/c_1, y/c_2, z/c_3, \dots\}$).
- Yksittäinen toiminto $O\sigma$ (eli operaattorin $O(\vec{x}) \in \mathcal{O}$ muuttujaton instanssi) voidaan suorittaa, mikäli tilalle S pätee $\text{Pre}(O)\sigma \subseteq S$. Toiminnon suorittamisen seurauksena päädytään tilaan $S' = (S - \text{Pre}(O)\sigma) \cup \text{Post}(O)\sigma$.
Tästä käytetään jatkossa merkintää $S \xrightarrow{O\sigma} S'$.
- Suunnitteluongelman $\langle \mathcal{T}, \mathcal{O}, S_0, S_1 \rangle$ ratkaisu eli suunnitelma on toimintojen sekvenssi $O_1\sigma_1, \dots, O_n\sigma_n$, joka muuttaa alkutilan S_0 tilaksi S (eli $S_0 \xrightarrow{O_1\sigma_1} \dots \xrightarrow{O_n\sigma_n} S$) siten, että $S_1 \subseteq S$.

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

Esimerkki: palikkamaailma

- Tyyppi BLOCK : nimivakiot $\{a, b, c, d\}$.
- Operaattori $\text{MOVE}(x, y, z)$:
  1. muuttujien x, y ja z tyyppinä BLOCK,
  2. $\text{Pre}(\text{MOVE}(x, y, z)) = \{\text{clear}(x), \text{on}(x, y), \text{clear}(z)\}$ ja
  3. $\text{Post}(\text{MOVE}(x, y, z)) = \{\text{on}(x, z), \text{clear}(x), \text{clear}(y)\}$.
- Alkutila $S_0 = \{\text{on}(a, b), \text{on}(b, c), \text{clear}(a), \text{clear}(d)\}$.
- Tavoitteen määrittelee lopetusehtojen joukko $S_1 = \{\text{on}(b, a)\}$.

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

- Sekvenssi $\text{MOVE}(a, b, d), \text{MOVE}(b, c, a)$ antaa suunnitelman:

$$\begin{array}{l} \{ \text{on}(a, b), \text{on}(b, c), \text{clear}(a), \text{clear}(d) \} \\ \xrightarrow{\text{MOVE}(a, b, d)} \{ \text{on}(a, d), \text{on}(b, c), \text{clear}(a), \text{clear}(b) \} \\ \xrightarrow{\text{MOVE}(b, c, a)} \{ \text{on}(b, a), \text{on}(a, d), \text{clear}(c), \text{clear}(b) \}. \end{array}$$

- Huomaa esimerkiksi, että toiminnolle $\text{MOVE}(a, b, d)$ saadaan

$$\begin{array}{l} \text{Pre}(\text{MOVE}(a, b, d)) = \{ \text{clear}(a), \text{on}(a, b), \text{clear}(d) \} \text{ ja} \\ \text{Post}(\text{MOVE}(a, b, d)) = \{ \text{on}(a, d), \text{clear}(a), \text{clear}(b) \}. \end{array}$$

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

Suunnittelun laskennallisesta vaativuudesta

- Suunnitteluongelman ratkaiseminen (eli annetut kriteerit täyttävän suunnitelman hakeminen) on yleisessä tapauksessa varsin hankalaa.
- Tarkastellaan seuraavia päätösongelmia:
  1. PLANSAT: onko syötteenä saadulla suunnitteluongelmalla $\langle T, O, S_0, S_1 \rangle$ ratkaisua?
  2. PLANMIN: onko syötteenä saadulla suunnitteluongelmalla $\langle T, O, S_0, S_1 \rangle$ korkeintaan k :n mittaista ratkaisua? (Tässä tapauksessa k sisältyy syötteeseen).
- PLANSAT ja PLANMIN ovat PSPACE-täydellisiä ongelmia.
T. Bylander: *The Computational Complexity of Propositional STRIPS Planning* [AIJ 69(1-2), 165–204, 1994].

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

- Pahimmassa tapauksessa suunnitelman pituus voi olla eksponentiaalinen suunnitteluongelman kokoon nähden.
- Yleiselle suunnitteluongelmalle voidaan hakea ratkaisua käyttämällä ratkaisuproseduuria rajoitetulle ongelmalle.
  1. Haetaan systemaattisesti pidempiä ja pidempiä suunnitelmia.
 $k = 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$ (suunnitelma löytyi)
  2. Tehdään puolitushakua suunnitelman pituuden k suhteen.
 $k = 1, 2, 4, 8$ (suunnitelma löytyi)
 $k = 6, 7$ (ei suunnitelmia, joten minimipituus on 8)

Huomio. Kompleksisuutta voidaan alentaa rajoittamalla suunnitelmien pituus suunnitteluongelman kokoon nähden polynomiseksi (syötteenä annettava yläraja k esitetään 1-kantaisena).

Rajoitettu suunnitteluongelma on enää NP-täydellinen.

© 2001 Teknillinen korkeakoulu, Tietojenkäsittelyteorian laboratorio

Rajoitettu suunnittelu toteutuvuusongelmana

- Kompleksisuustulosten nojalla rajoitetun suunnitteluongelman instanssi voidaan redusoida polynomisessa ajassa lauselogiikan toteutuvuusongelman instanssiksi.
- Rajoitetun suunnitteluongelman $\langle \mathcal{T}, \mathcal{O}, S_0, S_1 \rangle$ esitys toteutuvuusongelmana on joukko lauselogiikan lauseita $PS(k)$ s.e. ongelmalla $\langle \mathcal{T}, \mathcal{O}, S_0, S_1 \rangle$ on enintään k :n mittainen ratkaisu $\Leftrightarrow PS(k)$ on toteutuva.
- Esitys sanotaan *konstrukttiiviseksi*, jos on olemassa polynomisen ajan algoritmi, joka eristää $PS(k)$:n mallista rajoitetulle suunnitteluongelmalle $\langle \mathcal{T}, \mathcal{O}, S_0, S_1 \rangle$ ratkaisun (suunnitelman).

Lineaariset suunnitelmat

- Annetaan määritelmän mukaisille suunnitteluongelman ratkaisuille $O_1\sigma_1, \dots, O_n\sigma_n$ rajoitteet lauselogiikan lausein.
- Keskeisenä ideana on käyttää *lineaarista* ajan käsitettä: jokaisena ajanhetkenä $0, 1, \dots, n-1$ suoritetaan täsmälleen yksi toiminto.
- Jokainen predikaatti ja operaattori varustetaan ylimääräisellä aika-argumentilla t : $on(x, y, t)$, $MOVE(x, y, z, t)$.
- Predikaateilla aika-argumentit t ovat väliltä $0, \dots, n$ ja operaattoreilla väliltä $0, \dots, n-1$.
- Lisäksi tarvitaan NOOP-operaattori (ei muuta predikaatteja) siltä varalta, että ratkaisu saavutetaan ennen ajanhetkeä n .

Kuvauksen rakenne

Suunnitteluongelman esitys jakautuu seuraaviin osiin:

1. Predikaattien totuusarvojen määrittäminen hetkellä $t = 0$:

$$\{P(\vec{c}, 0) \mid P(\vec{c}) \in S_0\} \cup \{\neg P(\vec{c}, 0) \mid P(\vec{c}) \notin S_0\}.$$

2. Predikaattien totuusarvot hetkellä $t = n$: $\{P(\vec{c}, n) \mid P(\vec{c}) \in S_1\}$.
3. Jokaisella ajanhetkellä t suoritetaan täsmälleen yksi toiminto $O_t\sigma_t$.
4. Toiminnon $O_t\sigma_t$ esiehdot $\text{Pre}(O_t)\sigma_t$ ovat tosia hetkellä t . Samoin lisätyt atomilauseet $(\text{Post}(O_t)\sigma_t - \text{Pre}(O_t)\sigma_t)$ sekä poistettujen atomilauseiden $(\text{Pre}(O_t)\sigma_t - \text{Post}(O_t)\sigma_t)$ negaatiot hetkellä $t + 1$.
5. *Kehysaksiomat*: Jos toiminto $O_t\sigma_t$ ei muuta atomilauseen $P(\vec{c})$ totuusarvoa ajanhetkellä t , se säilyy ennallaan ajanhetkeen $t + 1$.

Esimerkki: palikkamaailman esitys

1. Ajanhetken $t = 0$ kuvaus:

$$\{\text{on}(a, b, 0), \text{on}(b, c, 0), \text{clear}(a, 0), \text{clear}(d, 0)\} \cup \\ \{\neg \text{on}(b, a, 0), \neg \text{on}(a, c, 0), \dots, \neg \text{clear}(b, 0), \neg \text{clear}(c, 0)\}.$$

2. Ajanhetken $t = n$ kuvaus: $\{\text{on}(b, a, n)\}$.
3. Jokaisella ajanhetkellä t suoritetaan täsmälleen yksi toiminto:
  - (i) $\neg \text{MOVE}(x, y, z, t) \vee \neg \text{MOVE}(x', y', z', t)$,
missä $x \neq x'$ tai $y \neq y'$ tai $z \neq z'$.
  - (ii) $\neg \text{MOVE}(x, y, z, t) \vee \neg \text{NOOP}(t)$
  - (iii) $\text{NOOP}(t) \vee \exists x \exists y \exists z \text{ MOVE}(x, y, z, t)$

Huomio. $\exists x P(x)$ tarkoittaa disjunktia $P(a_1) \vee \dots \vee P(a_n)$, missä vakiot $a_1, \dots, a_n$ nimeävät muuttujan x tyypin.

4. Toimintojen suorittamisen ehdot ja vaikutukset:

$$\begin{aligned} \text{MOVE}(x, y, z, t) \rightarrow \\ \text{clear}(x, t) \wedge \text{on}(x, y, t) \wedge \text{clear}(z, t) \wedge \\ \text{on}(x, z, t + 1) \wedge \text{clear}(y, t + 1) \wedge \text{clear}(x, t + 1) \wedge \\ \neg \text{clear}(z, t + 1) \wedge \neg \text{on}(x, y, t + 1) \end{aligned}$$

5. Jokaista operaattori/predikaatti-paria koskevat kehysaksiomat:

- (i) $\text{MOVE}(x, y, z, t) \rightarrow (\text{clear}(x', t) \leftrightarrow \text{clear}(x', t + 1))$,
missä $y \neq x'$ tai $z \neq x'$.
- (ii) $\text{MOVE}(x, y, z, t) \rightarrow (\text{on}(x', y', t) \leftrightarrow \text{on}(x', y', t + 1))$,
missä $x \neq x'$ tai $z \neq y'$.
- (iii) $\text{NOOP}(t) \rightarrow (\text{on}(x, y, t) \leftrightarrow \text{on}(x, y, t + 1))$
- (iv) $\text{NOOP}(t) \rightarrow (\text{clear}(x, t) \leftrightarrow \text{clear}(x, t + 1))$

Esimerkki. Tarkastellaan tapausta $n = 1$ .1. Kohdan 3 (yksikäsitteisyys) lauseita tarvitaan, koska esim. $M =$

$$\{\text{on}(a, b, 0), \text{on}(b, c, 0), \text{clear}(a, 0), \text{clear}(d, 0), \text{on}(b, a, 1), \text{on}(c, d, 1)\}$$

olisi muiden lauseiden malli (muutos ilman toimintoa).

2. Kehysaksiomia tarvitaan, koska esim. $M =$

$$\{\text{on}(a, b, 0), \text{on}(b, c, 0), \text{clear}(a, 0), \text{clear}(d, 0), \text{on}(b, a, 1), \\ \text{MOVE}(a, b, d, 0), \text{on}(a, d, 1), \text{clear}(a, 1), \text{clear}(b, 1)\}$$

olisi muiden lauseiden malli: $\text{on}(b, c, 1)$ on epätosi.

Tekniikoita kuvauksen tehostamiseksi

- Kehysaksiomat ja yksikäsitteisyysaksiomat johtavat kuvauksen koon nopeaan kasvuun.
- Ongelmaa voidaan hallita:
  1. Jakamalla operaattoreita osiin.
  2. Käyttämällä selittäviä kehysaksiomia.
- Lisäksi suunnitelmien löytämistä voidaan helpottaa luopumalla suunnitelmien lineaarisuudesta: sallitaan toisistaan riippumattomien operaattorien rinnakkainen suorittaminen

Operaattorin jakaminen

- Moniargumenttiset operaattorit kasvattavat kuvauksen kokoa. Kuvauksen koon kasvua voidaan hillitä jakamalla moniargumenttiset operaattorit osiin seuraavalla tavalla:

$$\text{MOVE}(x, y, z, t) \leftrightarrow \text{OBJ}(x, t) \wedge \text{SRC}(y, t) \wedge \text{DST}(z, t).$$

- Tämän avulla kuvaus voidaan kirjoittaa uudella tavalla:

$$\text{OBJ}(x, t) \wedge \text{SRC}(y, t) \wedge \text{DST}(z, t) \rightarrow$$

$$(\text{clear}(x, t) \wedge \text{on}(x, y, t) \wedge \text{clear}(z, t)) \wedge$$

$$(\text{on}(x, z, t + 1) \wedge \text{clear}(y, t + 1) \wedge \text{clear}(x, t + 1) \wedge$$

$$\neg \text{clear}(z, t + 1) \wedge \neg \text{on}(x, y, t + 1)).$$

$$\text{SRC}(x, t) \rightarrow (\text{clear}(x', t) \leftrightarrow \text{clear}(x', t + 1)), \text{ missä } x \neq x'.$$

$$\text{DST}(z, t) \rightarrow (\text{clear}(x', t) \leftrightarrow \text{clear}(x', t + 1)), \text{ missä } z \neq x'.$$

...

Selittävät kehysaksiomat

- On myös toinen tapa kirjoittaa kehysaksiomat predikaatille $P(\vec{x})$:

$$P(\vec{x}, t) \wedge \neg P(\vec{x}, t + 1) \rightarrow \bigvee \{O\sigma \mid P(\vec{x}) \in (\text{Pre}(O)\sigma - \text{Post}(O)\sigma)\}$$

$$\neg P(\vec{x}, t) \wedge P(\vec{x}, t + 1) \rightarrow \bigvee \{O\sigma \mid P(\vec{x}) \in (\text{Post}(O)\sigma - \text{Pre}(O)\sigma)\}$$

Esimerkki. Palikkamaailman tapauksessa esim.

$$\text{clear}(z, t) \wedge \neg \text{clear}(z, t + 1) \rightarrow \text{MOVE}(x, y, z, t)$$

$$\text{(tai } \text{clear}(z, t) \wedge \neg \text{clear}(z, t + 1) \rightarrow \text{DST}(z, t) \text{)} \text{ ja}$$

$$\neg \text{clear}(y, t) \wedge \text{clear}(y, t + 1) \rightarrow \text{MOVE}(x, y, z, t)$$

$$\text{(tai } \text{clear}(y, t) \wedge \neg \text{clear}(y, t + 1) \rightarrow \text{SRC}(y, t) \text{)}.$$

- Riittää, että jokaisena ajanhetkenä $0, 1, \dots, n - 1$ suoritetaan korkeintaan yksi toiminto: NOOP-operaattoria ei tarvita.

Osittaisjärjestyskäännös

- Sallitaan useita rinnakkaisia ja toisistaan riippumattomia toimintoja samalla ajanhetkellä.
- Tarvitaan vähemmän ajanhetkiä kuin varsinaisessa suunnitelmassa on askelia, joten kuvauksen koko pienenee.
- Saadaan mm. käyttämällä selittäviä kehysaksiomia ja vaatimalla, että toisistaan riippuvat toiminnot eivät voi tapahtua samanaikaisesti.

Esimerkki. $\neg \text{MOVE}(x, y, z, t) \vee \neg \text{MOVE}(x', y', z', t)$,
missä $x \neq x'$ tai $z \neq z'$.

- Suunnitelma saadaan mallista järjestämällä samalla hetkellä tapahtuvat toiminnot mihin järjestykseen tahansa.